

Intern Controleplan 2024-2025

Datum: november 2024
Versie: ambtelijk concept

INHOUD

1. Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Leeswijzer	2
1.3 Doel van het Intern Controleplan.....	2
1.4 Doorontwikkeling Intern Controleplan.....	3
1.5 Rechtmatigheidsverantwoording	3
<i>Rechtmatigheid</i>	3
<i>Normenkader</i>	3
<i>Verordeningen en nota's</i>	3
2. Interne beheersorganisatie	4
2.1 Governancestructuur.....	4
2.2 Interne beheersing.....	4
2.3 Interne beheersomgeving.....	5
<i>Interne controle in de eerste en tweede lijn</i>	5
<i>Verbijzonderde interne controle in de derde lijn en de accountantscontrole</i>	6
3. Verbijzonderde interne controle	7
3.1 Scope: te controleren processen.....	7
3.2 Inrichting en uitvoering van de werkzaamheden.....	8
<i>Aanpak</i>	8
<i>Fases binnen het controleproces</i>	9
3.3 Samenwerking.....	12
4. Overige controles en onderzoeken	13
4.1 Themacontroles en themaonderzoeken.....	13
4.2 Deelverklaringen	13
4.3 Informatieveiligheid en privacy.....	13
AVG.....	13
ENSIA.....	13
4.4 IT Audits	13
4.5 Frauderisico's.....	14
5. Aandachtsgebieden 2024 en 2025	14
5.1 Rechtmatigheidsverantwoording	14
<i>Normenkader en toetsingskader</i>	15
6. Afspraken extern accountant en intern auditor	15

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Voor u ligt het Intern Controleplan Gemeente Bunnik 2024-2025. Met dit plan geeft het college van burgemeester en wethouders (hierna: het college) invulling aan art. 212/213 van de Gemeentewet (Gemeentewet, 1992) waarin de verplichting is opgenomen om zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheershandelingen.

Het college legt vanaf 2023 zelf verantwoording af over de rechtmatigheid. Dat gebeurt bij de jaarrekening met een verplichte verantwoording en een toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering en moet worden onderbouwd. De inhoud van de paragraaf bedrijfsvoering is vormvrij, hoewel er wel over enkele verplichte onderdelen gerapporteerd dient te worden. De accountant toetst of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid. De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van die toets. De beheersorganisatie van de gemeente Bunnik dient hiervoor zodanig ingericht te zijn, dat naleving van de wet- en regelgeving (rechtmatigheid) verankerd is in de bedrijfsvoering en zichtbaar en toetsbaar wordt vastgelegd en er sprake is van rapportage waar dit niet het geval is geweest. Het uiteindelijk resultaat is dat de gemeente Bunnik aantoonbaar grip heeft op financiële rechtmatigheid.

Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op alle geldende wetten en regels. Rechtmatigheid is dan het handelen in overeenstemming met alle wetten en regels. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de verbijzonderde interne controle en de accountantscontrole is een minder omvattend begrip. Daarbij is er een duidelijke relatie met het financiële beheer: het gaat om de financiële beheershandelingen. In dat kader is het van belang dat baten, lasten en balansmutaties, zoals deze in de jaarrekening tot uitdrukking komen, rechtmatig tot stand zijn gekomen.

De controlewerkzaamheden zoals opgenomen in dit plan betreffen het toetsen aan de wet- en regelgeving. De uitgangspunten met betrekking tot de getrouwheids- en rechtmatigheidscontrole zijn vastgelegd in een jaarlijks vast te stellen normenkader. Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole betreft de inventarisatie van de voor de controle van financiële beheershandelingen relevante regelgeving van hogere overheden en van de gemeente zelf. Het normenkader wordt actueel gehouden en wordt aangepast met wijzigingen in wet- en regelgeving. Het normenkader wordt jaarlijks vastgesteld door de raad.

1.2. Leeswijzer

Hoofdstuk 1 is de inleiding. In hoofdstuk 2 is een beeld geschetst van de interne beheersorganisatie van de gemeente Bunnik. In hoofdstuk 3 is de Verbijzonderde interne controle beschreven waarbij de scope van de controle, de inrichting en uitvoering van de werkzaamheden verder is toegelicht. Hoofdstuk 4 beschrijft de overige controles en onderzoeken. Hoofdstuk 5 gaat in op de aandachtsgebieden voor 2023-2024. Hoofdstuk 6 omvat een toelichting op de afspraken en rolverdeling tussen de accountant en de medewerker die de verbijzonderde interne controle uitvoert (hierna te noemen intern auditor).

1.3 Doel van het Intern Controleplan

Het doel van het Intern Controleplan is om een adequate inrichting en uitvoering van werkzaamheden te waarborgen die inzicht verschaft in de financiële rechtmatigheid van de periodieke financiële informatievoorziening. De controlewerkzaamheden dienen toereikend te zijn voor het college om de rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Tevens trachten wij een aansluiting te realiseren tussen de uitgevoerde verbijzonderde interne controle (VIC) en de door de accountant te verrichten werkzaamheden. Basis hierbij is dat de intern auditor controleert in welke mate de organisatie rechtmatig handelt en dat de externe accountant gebruik kan maken van de verrichte werkzaamheden en vastleggingen.

Het Intern Controleplan is de basis voor het inrichten van de controlewerkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording. De resultaten van de verbijzonderde interne controle en eventuele (aanvullende) onderzoeken geven informatie over in hoeverre de gemeente Bunnik beheersing heeft over haar bedrijfsvoering.

1.4 Doorontwikkeling Intern Controleplan

Bij het opstellen van dit plan hebben wij zoveel mogelijk rekening gehouden met actuele ontwikkelingen, waaronder bijvoorbeeld steeds verdergaande digitalisering en nieuwe en veranderende wetgeving. Ook is rekening gehouden met de interne doorontwikkeling van de verbijzonderde interne controle, de risicogerichte benadering ervan en de wijze van rapporteren. Om optimaal recht te doen aan een lerende organisatie is verbinding gemaakt met procesmanagement in de gemeente Bunnik.

De risicogerichte benadering van de verbijzonderde interne controle houdt onder meer in dat de grootste risico's zijn opgenomen in de controleformats die bij aanvang van de controles worden besproken met de verantwoordelijke medewerkers. Een risico is geformuleerd als de kans dat een beheershandeling niet in overeenstemming is met de financiële rechtmatigheid. Zodoende is voor de belangrijkste processen geborgd dat jaarlijks aandacht wordt besteed aan relevante risico's en de werking van beheersmaatregelen. Een samenvatting van de onderkende risico's en bijbehorende beheersmaatregelen is opgenomen als bijlage bij dit Intern Controleplan. Als onderdeel van de procesrisico's zijn daarin ook de ingeschatte frauderisico's opgenomen. Door het vaststellen van dit plan stelt het college ook de bijlage met onderkende procesrisico's en beheersmaatregelen vast.

1.5 Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2023 wordt door het college in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording opgesteld. Naar aanleiding van het rapport "Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten" van de commissie Depla is een wetstraject gestart om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording door het college in plaats van door de accountant. Dit om de verantwoordelijkheid van het college voor de rechtmatige besteding van de middelen te benadrukken en de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken. De accountantscontrole richt zich op de getrouwheid van de jaarrekening, waar de rechtmatigheidsverantwoording deel van uitmaakt.

Rechtmatigheid

Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op het voldoen aan wettelijke kaders en regelgeving. Hierbij gaat het niet alleen om zogenaamde externe regelgeving, zoals Europese en nationale wetgeving, maar ook om eigen regels van de gemeente. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is een minder omvattend begrip. Bij rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet worden vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat dus om de financiële beheershandelingen.

Normenkader

De voor de rechtmatigheidsverantwoording relevante wet- en regelgeving wordt vastgelegd in het normenkader. Dit normenkader wordt jaarlijks herzien op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Concerncontrol stelt jaarlijks het geactualiseerde normenkader op en legt deze, via het college, ter vaststelling voor aan de Raad.

Verordeningen en nota's

Het normenkader geeft de van kracht zijnde wet- en regelgeving weer en bestaat uit de externe wet- en regelgeving, verordeningen en interne nota's. De verordeningen en interne nota's zijn de door de raad vastgestelde kaders voor het uit te voeren beleid door het college.

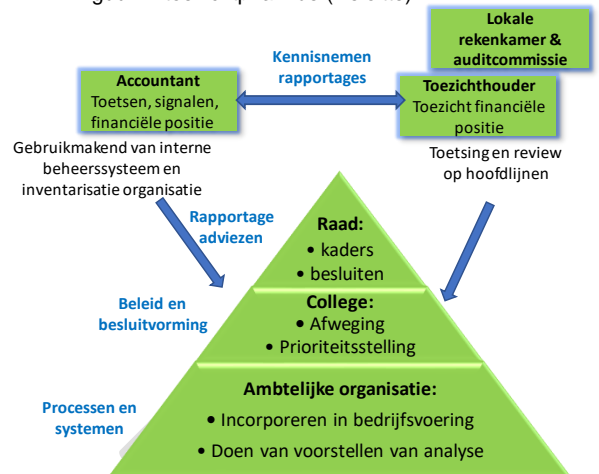

2. INTERNE BEHEERSORGANISATIE

2.1 Governancestructuur

Governance binnen gemeentes betreft het goed bestuurlijk handelen en heeft betrekking op borging van de onderlinge samenhang van de kernbegrippen sturen, beheersen, toezicht houden en verantwoorden. Het college vormt het dagelijks bestuur en legt verantwoording af aan de raad: de horizontale verantwoording. Het college wordt bijgestaan door de gemeentesecretaris: deze geeft leiding aan de ambtelijke organisatie, adviseert en ondersteunt het college bij besluitvorming en houdt zicht op uitvoering. Het management is verantwoordelijk voor de uitvoering door de ambtelijke organisatie. Voor gemeente Bunnik geldt dat provincie Utrecht voor een aantal taken toezicht houdt op de gemeente en het Rijk voor overige zaken.

Figuur 1: toezichtpiramide (Deloitte)

Met betrekking tot beleid en financiën hebben verder nog een controlerende taak: de accountant (controle op de jaarrekening), de lokale rekenkamer (toetst doeltreffendheid en doelmatigheid beleid) en de auditcommissie (raadscommissie die raad assisteert bij en adviseert over haar toezichthoudende en controlerende verantwoordelijkheden). Vanuit andere toezichthoudende organen zoals Autoriteit Persoonsgegevens (AP), Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) worden steeds hogere eisen gesteld aan uitvoering van taken door gemeentes en scherper toezicht gehouden. Het is dus belangrijk dat het interne beheersingssysteem op orde is.

2.2 Interne beheersing

Bij het definiëren van interne beheersing (internal control) baseren wij ons op de definitie uit het COSO-rapport: 'Internal control is een proces dat in gang wordt gezet door het bestuur, het management, en ander personeel van een organisatie, dat redelijke zekerheid moet geven dat doelstellingen op de volgende terreinen worden gerealiseerd:

- Effectiviteit en efficiëntie van de bedrijfsvoering;
- Betrouwbaarheid van de financiële rapportage;
- Naleving van wet- en regelgeving.'

Een vierde doelstelling is naderhand toegevoegd:

- Bewaking van de activa van de organisatie.

De interne beheersing (internal control) is in de volgende vijf componenten onder te verdelen. Het betreffen onderling samenhangende componenten die een raamwerk vormen:

- De interne beheersingsomgeving;
- Het risico-inschattingsproces;
- De interne beheersingsactiviteiten;
- Het voor de financiële verslaggeving relevante informatiesysteem, met inbegrip van de daarmee verband houdende bedrijfsprocessen;
- Het monitoren van de interne beheersmaatregelen

Bovenstaande componenten moeten altijd in samenhang worden gezien en er is sprake van een repeterend proces. De eerste vier punten hebben betrekking op de opzet en de inrichting van de interne beheersorganisatie. De daadwerkelijke toetsing van de interne beheersorganisatie is opgenomen in het vijfde punt.

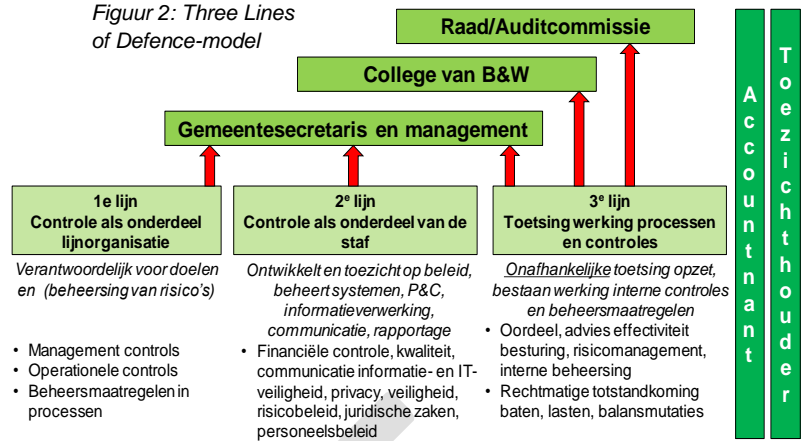

2.3. Interne beheersomgeving

De gemeente Bunnik zet op diverse niveaus beheersmaatregelen en toetsinstrumenten in voor borging en controle van kwaliteit, rechtmatigheid en financiële beheersbaarheid. Taken en verantwoordelijkheden hiervoor zijn belegd in diverse functies. Op basis van het Three Lines of Defence-model¹, dat de commissie BADO in 2019 heeft vertaald voor gemeenten, heeft Bunnik de interne beheersorganisatie inzichtelijk gemaakt (figuur 2). Dit model toont hoe organisaties er via 'verdedigingslijnen' voor zorgen dat ze grip hebben op processen en risico's beheersen:

1. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn per lijn geconcretiseerd. De 1^e en 2^e lijn vallen duidelijk onder verantwoordelijkheid van het management. De 2^e lijn is concreter geformuleerd en dient als ondersteuning van de 3^e lijn;
2. De genoemde lijnen zijn rollen binnen de organisatie en geen structuren. Dit maakt het model dynamisch en toepasbaar voor de hele organisatie. Zo kunnen ook lijnen/rollen zijn samengevoegd binnen 1 functie;
3. De benadering van dit model is volledig vanuit het brede begrip van governance, in plaats van het smallere risicomanagement. Governance wordt in het model ingevuld door drie elementen zijnde verantwoording (1^e lijn), acties (2^e lijn) en toezicht en advies (3^e lijn);
4. De toepasbaarheid van het model wordt vooral bereikt door de formulering van een duidelijke rolverdeling, coördinatie, communicatie en samenwerking tussen functies en professionals. De onafhankelijke positionering van concerncontrol draagt in Bunnik bij aan de bedoelde werking van de 3^e lijn.

Figuur 2: Three Lines of Defence-model

Interne controle in de eerste en tweede lijn

De eerste en tweede lijn zorgen onder andere voor borging van kwaliteit, rechtmatigheid en risicobeheersing in beleid en uitvoering en zorgen voor de administratieve organisatie en interne procesbeheersing (interne controle in de lijn). Vanuit procesmanagement wordt bij het in kaart brengen en evalueren van processen de relevante wet- en regelgeving (normenkader) gekoppeld aan een proces. De risico's worden geïdentificeerd en beheersmaatregelen worden opgenomen in het proces en vastgelegd in het procesmanagementsysteem. De gemeente richt zich op efficiënt, effectief en flexibel inrichten van processen waardoor de gemeente kan anticiperen op veranderingen in de buitenwereld. Dit is essentieel in een politieke omgeving waar diverse ontwikkelingen en adhoc zaken het proces kunnen beïnvloeden. De gemeente werkt met de Deming-cirkel. Het continue doorlopen van de cirkel (plan, do, check, act) levert een preventieve werking op waardoor processen beter beheerst kunnen worden. Het is de bedoeling om van oplossen van incidenten (brandjes blussen), naar op tijd signaleren en oplossen naar structurele interne beheersing te komen.

De afdelingshoofden (in hun rol als proceseigenaar) zijn primair verantwoordelijk voor het inrichten van de 1^e en 2^e lijn en voor het, samen met de procesbeheerder en procesteam, zichtbaar maken van de beheersmaatregelen in de processen. Het gaat hierbij om beheersing van procesrisico's: risico's waardoor doelstellingen of continuïteit van bedrijfsprocessen in het geding komen (operationele risico's), risico's met betrekking tot financiële verslaglegging en toezichtrisico's (naleving relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in normenkader van de gemeente). Het doel van de interne controle is procesbeheersing in de lijn. De interne controle draagt er zorg voor dat de uitvoering van het proces in de praktijk conform de inrichting van het proces verloopt. De proceseigenaar draagt zorg voor een adequate interne controle op basis van wetgeving, gedelegeerde bevoegdheden, functiescheiding, vier-ogen-principe, raadsbesluiten e.d. om onvolkomenheden in de uitvoering van het proces tijdig op te sporen en te herstellen.

Figuur 3: Interne beheersing

¹ In 2020 geactualiseerd naar het 'Three Lines Model' (the Institute of Internal Auditors - IIA).

Een samenvatting van de belangrijkste taken in de 1^e en 2^e lijn zijn:

- 1^e Lijn:
 - primair verantwoordelijk voor de opzet van de processen en het afdekken van de getrouwheids- en rechtmatigheidsrisico's;
 - verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting op de Planning en Control producten.
 - het implementeren van adviezen uit de 2^e en 3^e lijn en zorgen dat het proces in-control is en blijft.
- 2^e lijn:
 - Ondersteunt de 1e lijn bij de opzet en controles van de primaire processen (procesbeheersing)
 - Verricht een lijncontrole (door middel van documentatie het bestaan van het proces aantonen)
 - Voert controles uit op de 1e lijn, onder regie van de 3e lijn.

Verbijzonderde interne controle in de derde lijn en de accountantscontrole

In de derde lijn vindt de verbijzonderde interne controle plaats. De verbijzonderde interne controle richt zich op de getrouwheid van de informatieverstrekking (juistheid, volledigheid, tijdigheid), de rechtmatigheid van financiële beheerhandelingen en beheersing van daarmee gerelateerde financiële risico's. Het betreft onafhankelijke risicogerichte toetsing en oordeelvorming op opzet, bestaan en werking van administratieve organisatie en interne beheersing (financiële beheersmaatregelen) die worden uitgevoerd in de eerste en tweede lijn en daarmee de mate van beheersing van gerelateerde financiële risico's. De verkregen informatie vanuit de verbijzonderde interne controle en het (verder) inbedden van de aanbevelingen vanuit de verbijzonderde interne controle dragen bij om de bedrijfsdoelstellingen te realiseren en de kwaliteit van de bedrijfsvoering te verbeteren. Door deze werkwijze ontstaat een cyclisch proces van controle en bijsturing, waarbij het risico van een niet-getrouw beeld en onrechtmatigheden steeds verder wordt teruggedrongen.

Deze controle is gebaseerd op het COSO ERM-model 9 (zie figuur 4). Dit risicomanagementmodel wordt gebruikt voor beheersing van risico's in de vorm van Enterprise risk management. De accountant maakt gebruik van de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle en controleert zelf ook volgens het COSO ERM-model. De inhoudelijke accountantscontrole is vastgelegd in het controleprotocol. De auditcommissie heeft jaarlijks overleg met de accountant. Het managementteam is verantwoordelijk voor opvolging van de aanbevelingen vanuit Verbijzonderde interne controle en accountantscontrole. Concerncontrol valt rechtstreeks onder de Gemeentesecretaris/Algemeen Directeur. Daarbij heeft de concerncontroller de bevoegdheid tot rechtstreekse advisering en rapportage aan het bestuur. Daarmee is een onafhankelijke positie geborgd. Bovendien is er voor de concerncontroller een formele escalatie-mogelijkheid vastgelegd richting college en/of raad.

Figuur 4: COSO ERM-model 2017 (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission)

De belangrijkste kenmerken respectievelijk taken in de 3^e lijn zijn:

- opereert onafhankelijk en objectief;
- heeft een signalerende rol m.b.t. opzet en bestaan van de interne controles in de 1^e en 2^e lijn;
- voert verbijzonderde interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel-kritische processen (de werking van het proces). Bij processen waarbij de 2^e lijn is ingericht, wordt ook een review verricht op de door de 2^e lijn verrichte interne controles;
- adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn en rapporteert richting college en directie;
- stelt de rechtmatigheidsverantwoording op.

3. VERBIJZONDERDE INTERNE CONTROLE

3.1 Scope: te controleren processen

In overeenstemming met de NV COS, art 315 (Nadere voorschriften controle- en overige Standaarden, 2021) dient de intern auditor inzicht te verwerven in interne beheersingsactiviteiten die voor de controle relevant zijn. Relevant betekent in dit kader de interne beheersingsactiviteiten waarvan de intern auditor van oordeel is dat het noodzakelijk is dat zij er inzicht in krijgt om de risico's op een afwijking van materieel belang op het niveau van beweringen in te schatten en om verdere controlewerkzaamheden die op de ingeschatte risico's inspelen op te zetten. Dit betekent dat een controle *niet* vereist dat de intern auditor inzicht verwerft in alle interne beheersingsactiviteiten die betrekking hebben op alle significante transactiestromen, rekeningsaldi en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen of op elke bewering die daarvoor relevant is. Deze controle is niet bedoeld om compleet te zijn en alle afwijkingen, fouten, onduidelijkheden en risico's te benoemen. Bovendien geeft de controle geen garantie dat doelen behaald worden en fouten, onbetrouwbare verslaglegging, onrechtmatigheid of fraude niet voorkomt/kan voorkomen.

Voor het bepalen of er sprake is van relevante interne beheersingsactiviteiten maakt de intern auditor gebruik van professionele oordeelsvorming en treedt in overleg met de extern accountant. Voor een optimaal inzicht in de 'mate van dekking' van alle baten en lasten door de controle, wordt een cijferanalyse uitgevoerd. In overleg met de extern accountant zijn de hieronder genoemde bedrijfsprocessen voor de gemeente Bunnik als significant aangemerkt. De controleomvang per proces is mede afhankelijk van de geïdentificeerde risico's en de geïdentificeerde omvang van zowel het risico als de financiële impact van de processen. Deze frequentie is weergegeven in figuur 5.

1. Financiële administratie en verslaglegging (incl. memorialen);
2. Huuropbrengsten;
3. Inhoudingen en afdrachten;
4. Inkopen, aanbesteding en betalingen;
5. Omgevingsvergunningen;
6. Salarisadministratie;
7. Subsidieverstrekingen;
8. Treasury;
9. Verbonden partijen (risicogericht);
10. Jeugdzorg en Wmo;
11. Gemeentelijke belastingen;
12. Grondexploitaties;
13. Informatieveiligheid.

Figuur 5: controlematrix

Financiële impact	Hoog				Grondexploitaties Jeugdzorg en Wmo
		Gemeentelijke belastingen Treasury	Omgevingsvergunningen	Inkopen, aanbestedingen & betalingen	Informatieveiligheid
			Verbonden partijen Subsidieverstrekingen	Salarisadministratie	
			Inhoudingen en afdrachten Huuropbrengsten		Financiële administratie en verslaglegging
	Laag				
		Risicovol proces			Hoog

Bij de bepaling welke beheersmaatregelen tijdens een controle getoetst moeten worden, maken wij gebruik van onze professionele oordeelsvorming en houden wij onder andere rekening met:

- geïdentificeerde risico's en de mate waarin wij steunen op desbetreffende interne beheersingsmaatregel;
- controle-informatie die tijdens de voorgaande periode is verkregen. Wij stellen vast of er wijzigingen zijn in het proces.
- geïdentificeerde omvang van zowel het risico als de financiële impact van de processen;
- effectiviteit interne beheersingsmaatregel en gebruik daarvan door onze gemeente, met inbegrip van de aard en omvang van afwijkingen in de toepassing van de maatregel die gebleken zijn bij vorige controles.
- vraag of het achterwege blijven van wijzigingen in een bepaalde interne beheersingsmaatregel een risico vormt als gevolg van gewijzigde omstandigheden.

Naast de hiervoor genoemde – te controleren – processen worden gegevensgerichte werkzaamheden (zie 3.2 paragraaf gegevensgerichte werkzaamheden) verricht om het restrisico te verkleinen tot een aanvaardbaar niveau. Periodiek dienen de volgende proces-overstijgende activiteiten te worden uitgevoerd:

- jaarlijkse actualisatie normenkader (externe wetgeving en eigen regelgeving);
- aanpassen controleprotocol (alleen na wijziging externe wetgeving en eigen regelgeving);
- actualisatie Intern Controleplan en werkprogramma's;
- actualisatie controle formats;
- afspraken met extern accountant ten aanzien van de verbijzonderde interne controle.

3.2 Inrichting en uitvoering van de werkzaamheden

Aanpak

Per te controleren bedrijfsproces stelt de intern auditor een controleplan op voor de verbijzonderde interne controle. Daarmee wordt een proces- en risicogerichte controle geborgd. Het controleplan per bedrijfsproces omschrijft:

- te controleren processen en betrokken en verantwoordelijke medewerkers;
- het controleproces en de testwerkzaamheden;
- relevante ontwikkelingen;
- toetsingskader;
- benodigde documenten;
- implementatie en borging van aanbevelingen en op te volgen aanwijzingen uit voorgaande controles;
- gebeurtenissen die fout kunnen gaan en de daaruit voortvloeiende mogelijke risico's en de beheersmaatregelen.

De vastlegging van de verbijzonderde interne controle vindt plaats in controleformats. In deze controleformats zijn de gebeurtenissen die fout kunnen gaan in het proces en de gerelateerde risico's, beheersmaatregelen, processtappen, de wijze van controleren en resultaten controles opgenomen. De data, onderbouwing en bewijsstukken verzameld tijdens de verbijzonderde interne controle, worden opgeslagen op de centrale server van de gemeente Bunnik in een vooraf beveiligde generiek ingerichte mappenstructuur.

De opgeslagen data bestaat tenminste uit:

- controleplan na afstemming in interview met procesbeheerder en proceseigenaar;
- lijncontroles (inzicht in opzet, bestaan en eventueel de werking van de AO/IB);
- gegevensgerichte werkzaamheden (afdekking van risico's op een afwijking van materieel belang);
- vastleggingsdocument (controleformat) inclusief controle deelwaarneming(en) en eventuele uitbreiding controle steekproeven;
- bewijsstukken en audittrail (aan de hand van administratie precies in kaart brengen van het verloop van bijvoorbeeld een transactie; de audittrail bevat gegevens om achteraf te kunnen herleiden welke essentiële handelingen wanneer door wie of vanuit welk systeem met welk resultaat zijn uitgevoerd)
- reactie procesbeheerder, proceseigenaar/ afdelingshoofd op de bevindingen (hoor- en wederhoor);
- concluderend memo.

Op basis van gesprekken met de procesbeheerder en proceseigenaar vindt er hoor en wederhoor plaats, en wordt de betrokkenheid ten aanzien van een effectieve werking van de administratieve organisatie en maatregelen van interne beheersing vergroot.

Fases binnen het controleproces

De intern auditor voert werkzaamheden uit in de volgende fases:

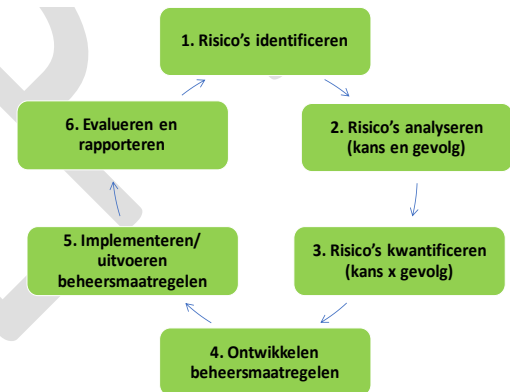
1. Risico-inschattingen;
2. Materialiteit bepalen;
3. Toetsen van opzet, bestaan en werking van de AO/IB (inclusief testwerkzaamheden);
4. Uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden;
5. Waar nodig uitbreiden controle;
6. Communicatie.

De planning, risico-inschattingen en de controleaanpak betreffen een iteratief proces. Gedurende de controle vragen wij ons steeds af of de inrichting en uitvoering van de werkzaamheden nog adequaat is.

Risico-inschattingen

De gemeente heeft het risicomanagementproces, zoals weergegeven in figuur 6, vastgelegd in de Nota financieel beleid (Gemeente Bunnik, 2023). Door het continue doorlopen van dit proces kan de gemeente zorgen voor structurele risicobeheersing en realisatie van organisatiedoelstellingen. Procesrisico's worden onder andere geïdentificeerd bij het in kaart brengen en actualiseren van processen en beleid en tijdens controles.

Figuur 6: Risicomanagementproces gemeente Bunnik

Indien de intern auditor tijdens de controle heeft bepaald dat er een significant risico bestaat, dient zij inzicht te verwerven in de interne beheersmaatregelen die op dat risico betrekking hebben. Zo kan er tijdens het interview geconstateerd worden dat bestaande risico's vervallen of aangepast moeten worden of dat nieuwe risico's worden onderkend. En tijdens de uitvoering van de controlewerkzaamheden kunnen aanvullende risico's geïdentificeerd worden. Hiervoor moet dan een passende respons (risicostrategie zoals vermeld in de Nota financieel beleid: vermijden, verminderen/beheersen, overdragen, accepteren) gevonden worden en eventueel moet het controleformat of proces (in procesmanagementsysteem) aangepast worden. De geïdentificeerde risico's worden tijdens de controle verkleind tot een aanvaardbaar niveau door interne beheersingsmaatregelen dan wel gegevensgerichte werkzaamheden. Daarmee is dit een doorlopend proces.

De aard en omvang van de risico's die betrekking hebben op de interne beheersing zijn mede afhankelijk van de kenmerken en de aard van de informatiesystemen die door de organisatie worden gebruikt. De organisatie dient mede in te spelen op de risico's die uit het gebruik van de IT in de interne beheersing voortkomen. Het gebruik van IT betekent dat er specifieke risico's voor de interne beheersing van de organisatie ontstaan (bijv. ongeautoriseerde mutaties in stambestanden of systemen, ongeautoriseerde toegang tot gegevens, verlies van gegevens). Bij het verwerven van inzicht in de interne beheersingsactiviteiten van de gemeente Bunnik, dient de intern auditor inzicht te verwerven in de wijze waarop de gemeente Bunnik heeft ingespeeld op uit IT voortkomende risico's. Het afdelingshoofd is verantwoordelijk voor het verschaffen van dit inzicht.

Grensbedrag en oordeelsvorming

De grens waarboven het college afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moet opnemen is door de gemeenteraad van Bunnik vastgesteld in de financiële verordening. Onder afwijkingen wordt verstaan fouten (dus het niet naleven van wet- en regelgeving) en afzonderlijke posten waarvan bij het college onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid. Voor zowel fouten als onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage. Fouten en onduidelijkheden mogen daarbij niet bij elkaar opgeteld te worden. Blijven zowel de fouten als afzonderlijke onduidelijkheden onder de verantwoordingsgrens dan worden geen afwijkingen opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Geconstateerde afwijkingen worden vermeld in de

paragraaf bedrijfsvoering. Dit percentage, de rapportagegrens, is eveneens door de raad bepaald in de financiële verordening.

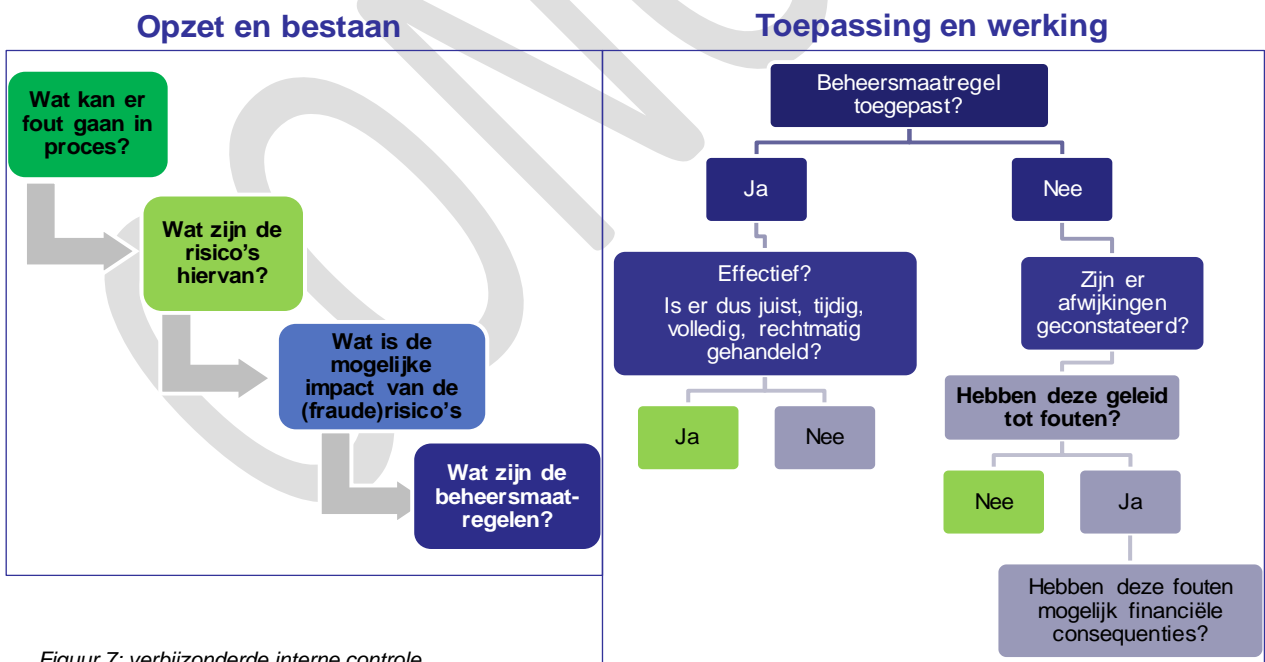
De verantwoordingsgrens is niet hetzelfde als de gehanteerde materialiteit door de accountant. De materialiteit is de basis voor de diepgang van de accountantscontrole en bepalend voor de oordeelsvorming van de accountant. De grenzen daarvan liggen vast in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado). De verantwoordingsgrens en de materialiteit zijn dus niet hetzelfde, maar het wel of niet opnemen van een rechtmatigheidsfout kan wel gevolgen hebben voor de strekking van de controleverklaring.

Toetsen van opzet, bestaan en werking van de AO/IB:

Het toetsen van opzet, bestaan en werking van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) wordt tijdens de verbijzonderde interne controle uitgevoerd door middel van systeemgerichte controles. De doelstelling is door toetsing vaststellen dat interne beheersmaatregelen hebben gewerkt. De nadruk ligt op het proces van totstandkoming van de cijfers.

De verbijzonderde interne controle start met een interview met de proceseigenaar. Tijdens het interview wordt het controleplan besproken en wordt beoordeeld hoe beheersmaatregelen zijn ingericht en opgenomen in bijvoorbeeld proces en beleid (opzet). Op basis van het interview wordt daar waar van toepassing het controleplan en controleformat aangevuld/aangepast en eventueel aanpassingen doorgevoerd in het procesmanagementsysteem. Verder wordt er getoetst en gerapporteerd of aanbeveling(en) uit voorgaande verbijzonderde interne controle zijn opgevolgd.

Vervolgens verzamelt de intern auditor gegevens en voert de (lijn)controle uit om vast te stellen of beheersmaatregelen daadwerkelijk zijn toegepast (bestaan). Van één dossier worden alle relevante documenten vanaf initiatie tot aan afronding beoordeeld. Om de werking van de AO/IB te toetsen, worden deelwaarnemingen gecontroleerd (testwerkzaamheden). Er wordt vastgesteld of beheersmaatregelen conform opzet zijn uitgevoerd en of er eventuele afwijkingen hebben voorgedaan. Indien dit het geval is, wordt er vervolgens gecontroleerd of deze hebben geleid tot fouten en of deze fouten mogelijk financiële consequenties hebben (materieel belang).

Figuur 7: verbijzonderde interne controle

Testwerkzaamheden

Voor het toetsen van de werking van beheersmaatregelen maar ook voor het ontdekken van eventuele afwijkingen, voert de intern auditor onder andere testwerkzaamheden uit. Deze werkzaamheden geschieden op basis van inlichtingen in combinatie met andere controlewerkzaamheden. Andere controlewerkzaamheden

zouden kunnen zijn: inspectie, waarneming, externe bevestiging, herberekening, het opnieuw uitvoeren. Er wordt daarbij een gelijkmatige spreiding van deelwaarnemingen (tests) over de controleperiode gehanteerd. De omvang van de testwerkzaamheden bepalen wij mede op basis van de volgende elementen:

- De frequentie van uitvoering van de interne beheersingsmaatregel;
- De verwachte mate van afwijkingen van een interne beheersingsmaatregel;
- De aard en omvang van het risico waarop de interne beheersingsmaatregel betrekking heeft.

Voor het bepalen van de test aantallen op basis van de frequentie van uitvoering van de interne beheersingsmaatregel, hanteren wij het volgende schema:

Frequentie van de interne beheersingsmaatregel	Aantal deelwaarnemingen toetsing IB
Dagelijks of meerdere keren per dag	25
Wekelijks	5
Maandelijks	2
Per kwartaal	2
Per halfjaar	1
Jaarlijks	1
Geprogrammeerde procedure (afhankelijk van de uitkomsten van de tests van de algemene IT-beheersingsmaatregelen)	1

Gegevensgerichte controle

Met een gegevensgerichte controle worden de resultaten en producten van een proces getoetst en niet zozeer de toestandkoming (het procesverloop zelf). Bij gegevensgerichte controles wordt dus niet gesteund op interne controle maatregelen. Gegevensgerichte werkzaamheden worden gebruikt om afwijkingen van materieel belang te ontdekken. Bij het uitvoeren van de gegevensgerichte werkzaamheden dienen wij controle-informatie te verkrijgen. Wij kunnen de gegevensgerichte controle uitvoeren op de geselecteerde deelwaarnemingen (tests) voor de systeemgerichte controles en/of door separaat te toetsen elementen te selecteren (zie hiervoor genoemde elementen).

Gegevensgerichte controles bestaan uit:

1. detailcontroles (van transactiestromen, rekeningsaldi en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen);
2. gegevensgerichte cijferanalyses.

Voorbeelden:

- controle of bedrag conform factuur geboekt is en op juiste grootboek en kostenplaats;
- controle prestatielevering.

Waar nodig uitbreiden controle

Indien wij op basis van bovenstaande controles een verhoogd risico identificeren, dan heeft dat tot gevolg dat we een hoger aantal waarnemingen (tests) uitvoeren. Het inschatten van de risico's en het bepalen van de omvang van de uitbreiding (testaantallen) zal uiteindelijk altijd berusten op professionele oordeelsvorming van de intern auditor. Richtlijn is: als er tijdens de controle een fout (afwijking die heeft geleid tot fout) wordt geconstateerd, wordt vastgesteld om wat voor fout het gaat (incidenteel, structureel, uniek). Bij mogelijk financiële fouten/onzekerheden waarvan oorzaak bekend is en vaker voor kunnen komen (structurele fouten) of waarvan oorzaak niet bekend is en vaker voor kunnen komen (incidenteel), wordt het aantal te toetsen deelwaarnemingen verhoogd. Binnen deze selectie wordt vervolgens gecontroleerd of de geconstateerde fout zich nogmaals heeft voorgedaan. Als dit het geval is, wordt de interne beheersmaatregel als ineffectief/ onvoldoende effectief beschouwd.

Dit kan leiden tot extra gegevensgerichte werkzaamheden:

- Niet financiële fouten/onzekerheden: zijn aandachtspunten en worden gerapporteerd maar leiden niet tot extra gegevensgerichte werkzaamheden;
- Mogelijke financiële fouten/onzekerheden: worden afhankelijk van het soort (zie hierboven), via extra gegevensgerichte werkzaamheden verder geanalyseerd (omvang bepaald door de statistische steekproef of het bepalen van een geïsoleerde foutpopulatie).

Bij de uitvoering en vastlegging van onze werkzaamheden documenteren wij onze afwegingen en onderbouwing op basis waarvan wij tot het aantal extra waarnemingen/steekproeven zijn gekomen.

Bij zowel systeemgerichte als gegevensgerichte controles wordt gebruik gemaakt van geautomatiseerde systemen. Overzichten en rapportages uit systemen kunnen inzicht verschaffen in trends en uitzonderingen in het cijfermateriaal (data analyse). Deze data analyses maken vervolgens het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden makkelijker. Met data analyse wordt ook meer inzicht verkregen in de processen en transactieverwerking in de financiële administratie en in de beheersingsmaatregelen in de onderliggende systemen.

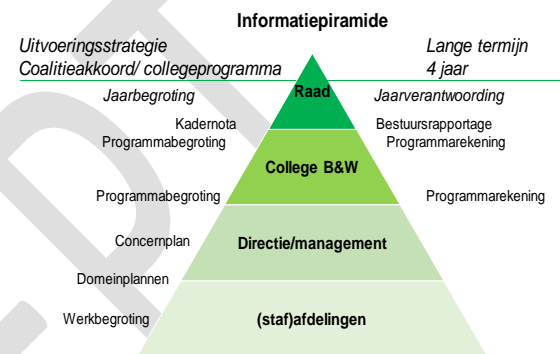
Communicatie met het governance-orgaan en het management

Na het uitvoeren van de verbijzonderde interne controle worden door middel van een concluderend memo de bevindingen, aanbevelingen en op te volgen aanwijzingen gerapporteerd aan de procesbeheerder en afdelingshoofd. Deze krijgen de mogelijkheid om hierop een reactie te geven (hoor en wederhoor).

De conclusies en aanbevelingen vanuit de verbijzonderde interne controle worden op hoofdlijnen gepresenteerd aan het managementteam en gerapporteerd aan het college. De intern auditor communiceert minimaal over volgende elementen:

- Verantwoordelijkheden van het college, het management en de intern auditor;
- De geplande reikwijdte en timing van de controle;
- Significante problemen die zich tijdens de controle hebben voorgedaan;
- Belangrijke controlebevindingen.

Deze onderwerpen worden opgenomen in een interne rapportage.

Figuur 8: Informatiepiramide gemeente Bunnik

3.3 Samenwerking

De gemeente Bunnik werkt nauw samen met buurgemeenten en maakt gebruik van collegiale intervisie op het vakgebied.

4. OVERIGE CONTROLES EN ONDERZOEKEN

4.1 Themacontroles en themaonderzoeken

Naast de reguliere controlewerkzaamheden voert Concerncontrol op verzoek of uit eigen beweging themacontroles en themaonderzoeken uit. Doelstelling hierbij zou kunnen zijn om een oordeel te vellen omtrent historische financiële gegevens, toekomstgerichte financiële gegevens, systemen of processen. Deze controles worden uitgevoerd om inzicht te krijgen in de kwaliteit(sverbetering) van de informatievoorziening. De themacontroles maken geen onderdeel uit van het rechtmatigheidsoordeel.

4.2 Deelverklaringen

Met name voor infrastructurele werken worden vanuit de provincie en/of het Rijk subsidies verstrekt aan de gemeente Bunnik. Voorwaarde voor deze subsidieverlening is vaak dat bij de eindafrekening een accountantsverklaring (zogenaamde deelverklaring) wordt afgegeven op basis van het afgesproken controleprotocol. De verantwoordelijkheid voor de eindafrekening berust bij de betreffende afdeling. De financieel adviseur ondersteunt daarbij. Indien een eindafrekening en de deelverklaring niet juist, volledig en tijdig wordt ingediend bij de provincie en/of het Rijk dan is het risico aanwezig dat de verleende subsidie terugbetaald moet worden.

Concerncontrol stelt vast of dit proces adequaat verloopt.

4.3 Informatieveiligheid en privacy

AVG

De gemeente Bunnik heeft de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, 2016) opgenomen in het normenkader. De Functionaris Gegevensbescherming (FG) toetst of de verantwoordelijke afdelingen adequate werkzaamheden verrichten ter waarborging dat de gemeente Bunnik voldoet aan deze wetgeving.

Concerncontrol stelt vast of de FG deze toetsing verricht.

ENSIA

Nog aan te vullen met BIO2!?.

Gemeenten worden vaker geconfronteerd met beveiligingsrisico's zoals onveilige websites of datalekken. Binnen de gemeenten kennen informatieveiligheid en privacy een belangrijke plaats. Het is daarbij van groot belang om de verantwoordingsprocessen zo effectief mogelijk in te richten. Gemeenten dienen zich daarom elk jaar te verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van de relevante informatiesystemen. In 2017 gebeurde dit voor het eerst met een nieuwe Audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Het college verantwoordt zich door middel van ENSIA vanaf 2017 ook horizontaal aan de gemeenteraad.

De ENSIA wordt in de lijn uitgevoerd. De CISO toetst of de verantwoordelijke afdelingen adequate werkzaamheden verrichten ter waarborging van de informatieveiligheid. Concerncontrol stelt vast of de CISO deze toetsing verricht.

4.4 IT Audits

Het management van Bunnik heeft als doelstelling om steeds meer te steunen op IT-gebaseerde beheersmaatregelen in plaats van manuele beheersmaatregelen. Door de verbijzonderde interne controle wordt deels inzicht verkregen in de effectiviteit dan wel leemtes in de IT gebaseerde beheersmaatregelen (financiële beheersmaatregelen). Bij geconstateerde leemtes worden de nodige verbeterpunten aangedragen op basis van onze natuurlijke adviesfunctie.

Conform het Burgerlijk Wetboek 2 Titel 9 art. 393 lid 4 doet de extern accountant melding omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. General IT Controls (GITC) waarborgen de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Zij omvatten onder andere voorschriften en procedures die van invloed zijn op applicaties en ondersteunen de effectieve werking van geautomatiseerde beheersmaatregelen.

Om op geautomatiseerde beheersmaatregelen te kunnen steunen, dient de intern auditor inzage te verkrijgen in de relevante GITC door het (laten) verrichten van toetsingen. De GITC bestaat uit:

- Change management (betreft mutaties zoals bijvoorbeeld procedures bij in dienst, uit dienst, wijziging van functie etc.);
- Fysieke toegangsbeveiliging;
- Logische toegangsbeveiliging (bijv. logging, rollen, rechten, verantwoordelijkheden aan de hand van autorisatiematrix en competentietabellen);
- Problem management (afhandelingsprocedures bij gesignaleerde problemen);
- Back-up, recovery en uitwijkprocedures;
- Documentatie (schriftelijke procedurebeschrijvingen, handboeken, etc.)

Toetsing van de relevante GITC wordt, in samenwerking met informatiebeheer en applicatiebeheerders, uitgevoerd door (nog nader uit te werken)

4.5 Frauderisico's

Essentieel onderdeel van het identificeren en inschatten van frauderisico's betreft het evalueren van frauderisicofactoren. Hierbij worden inschattingen gemaakt in hoeverre er gebeurtenissen of omstandigheden zich kunnen voordoen welke wijzen op een stimulans of druk om fraude te plegen of welke een gelegenheid scheppen om te frauderen. Onderdeel van de verbijzonderde interne controle is het identificeren en inschatten van deze (fraude)risico's. Procesrisico's worden twee keer per jaar geïnventariseerd en beoordeeld en opgenomen in de (fraude)risico-analyse. Bij de inschattingen houden wij rekening met mogelijke opzettelijke afwijkingen voortkomend uit frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa en niet-financiële risico's zoals imagoschade. Deloitte heeft in het Handboek Fraude een lijst van frauderisico's voor gemeentes opgenomen die gemeente Bunnik hanteert als basis. Bij inventarisatie en beoordeling van frauderisico's wordt rekening gehouden met factoren zoals benoemd in de Fraudedriehoek (figuur 9) uit dit handboek: druk, rationaliteit en gelegenheid.

In die bijlage is de risico-analyse opgenomen waarbij niet alleen de frauderisico's, maar ook de onderkende procesrisico's opgenomen zijn. De verbijzonderde interne controle is er mede op gericht om vast te stellen of genomen beheersmaatregelen effectief zijn.

5. AANDACHTSGEBIEDEN 2024 EN 2025

In de komende begrotingsjaren besteden wij extra aandacht aan de volgende onderwerpen.

5.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Zoals eerder genoemd, is het belang van een adequate inrichting en uitvoering van de interne beheersing de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden. Dit vloeit voort uit hogere eisen en een verscherpt toezicht van de diverse autoriteiten. Gemeenten ondervinden de nodige impact van het toezicht vanuit het Rijk, toezichthouders zoals de Autoriteit Financiële Markten (AFM), de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Door de verschuiving van verantwoordelijkheden rondom de rechtmatigheidsverantwoording, neemt het belang van een adequate interne beheersing toe. Conform het Bado (Besluit accountantscontrole decentrale overheden, 2017) gaf de extern accountant tot en met 2022 naast een oordeel over getrouwheid ook een oordeel over rechtmatigheid. Op diverse plaatsen in dit Intern Controleplan is aangegeven dat het college vanaf 2023 zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeeft. De accountant toetst vervolgens of de jaarrekening getrouw is en daarbij ook of de rechtmatigheidsverantwoording dat is. De rechtmatigheidsverantwoording is een gezamenlijk verantwoordelijkheid en heeft impact op de rol en activiteiten van college (besturing), proceseigenaren (processen, organisatie) en Concerncontrol. Naleving van wet- en regelgeving dient verankerd te zijn in de organisatie en zichtbaar en toetsbaar wordt vastgelegd.

Het college legt deze verantwoording af bij de jaarrekening en zorgt voor toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering. Om tot een onderbouwd oordeel omtrent rechtmatigheid te komen, moet toereikende controle-informatie worden vergaard bestaande uit:

- uitkomsten uitgevoerde interne controles
- bevindingen naar aanleiding van gesprekken met management
- bewuste keuzes om af te wijken wet- en regelgeving (al heeft dit niet de voorkeur)
- fraudesignalen
- uitgevoerde data-analyses etc.

Concerncontrol stelt de rechtmatigheidsverantwoording op.

Normenkader en toetsingskader

Zoals eerder genoemd, dient naleving van de wet- en regelgeving (rechtmatigheid) verankerd te zijn in de bedrijfsvoering en zichtbaar en toetsbaar wordt vastgelegd. Om de naleving van de relevante wet- en regelgeving (rechtmatigheid) te borgen, wordt jaarlijks een normenkader vastgesteld. Het normenkader bestaat uit een opsomming van externe wet- en regelgevingen en door de raad vastgestelde verordeningen, regelingen, besluiten, beleidsnotities en protocollen. Niet alle wet- en regelgeving is opgenomen in het normenkader: alleen die wet- en regelgeving waarbij er sprake is van financiële beheershandelingen en een financieel materieel belang.

Er is sprake van een doorontwikkeling van het normenkader. Om aantoonbaar grip te hebben, is inzicht nodig in de mate van beheersing van de financiële rechtmatigheid. Om dit inzicht te kunnen verschaffen, wordt gewerkt aan het vertalen van normenkader naar toetsingskader en worden de beheersmaatregelen die ervoor zorgen dat wij voldoen aan dit toetsingskader, geïdentificeerd en vastgelegd. Het toetsingskader bevat de artikelen van wet- en regelgeving uit het normenkader die worden betrokken in interne controles en/of financiële rechtmatigheidscontroles (VIC en accountant).

Dit overzicht geeft ook inzicht in raakvlakken van verschillende controles (zoals AVG, ENSIA etc). Zo kunnen we dubbele controles voorkomen en waar mogelijk controles gelijktijdig uitvoeren .

Concerncontrol voert deze doorontwikkeling van het normenkader uit.

6. AFSPRAKEN EXTERN ACCOUNTANT EN INTERN AUDITOR

De intern auditor heeft een onafhankelijke rol en voert de werkzaamheden uit op basis van professionele oordeelsvorming. De extern accountant kan gebruik maken van deze werkzaamheden.

Het Intern Controleplan sluit aan op het 'Controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekeningen van de gemeente Bunnik'. De resultaten van de werkzaamheden die door de intern auditor zijn verricht, worden door de accountant gereviewd. Op basis van deze review stelt de accountant vast of hij voor zijn jaarrekeningcontrole kan steunen op de werking van de administratieve organisatie en de maatregelen van interne beheersing van de gemeente Bunnik.

Het blijft de verantwoordelijkheid van de accountant om te bepalen of van de werkzaamheden van de intern auditor gebruik kan worden gemaakt en, zo ja, op welke terreinen en in welke mate. Tevens is het zijn verantwoordelijkheid om te bepalen of de werkzaamheden adequaat zijn voor de doeleinden van de controle. Tot slot blijft het de verantwoordelijkheid van de accountant om adequate afstemmingen te maken omtrent de werkzaamheden, op de uitvoering toe te zien, en deze te beoordelen.

De accountant en de gemeente Bunnik maken afspraken over de vereiste objectiviteit, competenties van de intern auditors en inhoud van de werkzaamheden. Daarvoor worden afspraken gemaakt over de planning, uitvoering, toezicht op de werkzaamheden, beoordeling en documentatie. Daarbij wordt aandacht besteed aan de definitie van toereikende (voldoende en geschikte) controle-informatie om de intern auditor in staat te stellen goede conclusies te trekken. Er vindt een evaluatie plaats of de getrokken conclusies onder de

gegeven omstandigheden passend zijn en de rapportages die door de intern auditor zijn opgesteld consistent zijn met de uitkomsten van de uitgevoerde werkzaamheden.

De uitvoering van de interimcontrole maakt onderdeel uit van de risico-inschattingen van de accountant. Op basis van deze werkzaamheden richt de accountant de gegevensgerichte werkzaamheden in die tijdens de jaareinde controle uitgevoerd worden. Na uitvoering van de interimcontrole brengt de accountant in de managementletter verslag uit aan het college. Een samenvatting daarvan wordt opgenomen in de boardletter, die wordt uitgebracht aan de raad. Na uitvoering van de jaareinde controle brengt de accountant omtrent zijn onderzoek verslag uit aan de gemeenteraad door middel van het accountantsverslag en de controleverklaring.

CONCEPT

CONCEPT

Bijlage 1: Risico-inventarisatie: proces- en frauderisico's

(inclusief beheersmaatregelen t.b.v. verbijzonderde interne controle)

CONCEPT